

Mit olvas a munkás?

A főváros Szabó Ervin-könyvtára neveli Budapest dolgozóit

— Az Északnyugati Atjáró még mindig kézben van — mondja társának egy munkás, akit az óbudai villamosmegállónál sodor mellém a tömeg.

Füledni kezdek.

— En is arra várok már fél év óta — mondja a másik. — Most a „Fasiszta lelkek“-et viszem haza. Jól megnézem őket. Vásott ruhájuk, bakancsuk agyonfoltozott. Egyikükön sincs nagykabát. Kezükefeje vörös a hidegtől. Könyvet szorongatnak benne. Vajjon mit olvasnak ezek a munkások, mi az, ami egész napi robotolás után ébrentartja őket, amiért érdemek behúzódní a sarokba és olvasni, olvasni, ahelyett, hogy mély álomba zuhanva elnyúlnának fekhelyükön?

Az óbudai könyvtárba

sietek, amelynek olvasói főleg munkások. Hajógyári munkások, szeszgyári munkások, szövogyáriak. Munka után csapatostól tódulnak a könyvtárba, legtöbbjük cédulát szorongat a kezében, telejegyezve nyolctíz könyv címével. Nézegetem a kiírt könyvcímeket. A „Háború és béke“ majd mindegyiken szerepel. Az Ilf és Petrof. Az öregebbek Jókait olvasnak.

— A „Köszívű ember fiai“-t már egy éve hajkurászom — panaszkolja egy öreg hajóács. — Fialakoromban kezdtem el olvasni, aztán elvittek a világháborúba, azóta sem tudom, hogy van tovább. Igaz, már az elejére sem emlékszem.

Az idősebb korosztály Mikszáthot és Gárdonyit keresi, de a legkapósabb mégis Jókai. A fiatalabbak Upton Sinclair-t kérik, Caldwell-tól a „Tűz és vas“-at, Dreisertől az „Amerikai tragédia“-t. A tanoncifjúság Jack Londonért rajong. Már a könyvcímeket sem tüntetik fel, csak annyit írnak, hogy „bármelyik Jack London lehet“. Kétszer-háromszor is elolvassák ugyanazt — mondja dr. Oszoly Kálmánné, a fiókkönyvtár vezetője.

Az egyetemisták és a munkásifjúság

olvasmánya között úgyszólván már nincs különbség. Tessék, itt van. Egyik is Benda: „Írástudók árulásá“-t kéri, másik is. Kézről kézre jár. Ugyanúgy érdeklí a fiatal textilmunkást, mint a bölcsészt. Nagyon szeretik a szatirikus, humoros írásokat, így Karinthyt, Tersánszyt, Grandpierre Emilt. A humor a legkelendőbb. S mivel nem túl bőséges a szatirikus irodalmunk, azt a néhány könyvet rengeteg olvassák, holott több példány van belőlük.

Nézzük, mit olvasnak az asszonyok. A dohánygyári munkásnők kartotékjában lapozgatok. Itt bizony, még meglátszik az a több mint kétvégtizedes szellemi béklyó, melyet az asszonyokra raktak. Harsányi Zsolt, Surányi s a többi vitézköteses szellem. Csáthó Klámán, Babay neveit olvasom. Csak lassanként kezdenek leszokni róla. Krajcsi Ilona dohánygyári munkásnő például Harsányin kezdte, meg Bozzay Margitot, ma ott áll a pult mögött és Móra Ferencet kér, vagy Móricz Zsigmondot. Duda Piroška ugyan csak dohánygyári: vaiami testesebbet kérek — mondja —, amiben szerelem van, de azért lehessen tanulni belőle. — Pearl Buck-ot kap. Egy telefonkezelőnő, Varga Mária is

„vaskos kötetet“ kér, könnyűt, sok szerelemmel“.

Bizony, a nőket az elmúlt korszak módszeresen butította és ezen nem lehet máról-holnapra változtatni. Lépésről-lépésre, sok tapintattal és pedagógiai érzékkel kell rávezetni őket a helyes útra.

Hajdu Henrik, a Fővárosi Könyvtár igazgatója bevezette, hogy minden szülői értekezletre a könyvtárak fiókvezetőit is meghívják.

a szülőket tanáccsal látják el

mert csak művelt, tájékozott szülők alkalmasak arra, hogy gyermekeiket útbaigazítsák, jóirányban neveljék.

A váguccai könyvtárfiókba éppen akkor toppanok be, amikor egy kis tanoncleány kosárban hozza vissza a kiolvasott könyveket. Ő is cédulát nyújt át, hogy munkában levő társnői részére könyvet cseréljen. A kiírt könyvcímek, bizony, elég lehangolók. Sokat szerepel Zsigray Julianna, Bozzay Margit. Ezek a tanoncleányok még bódultságot keresnek a könyvben, narkotikumot, úgy el vannak esigázva a napi munkától, hogy csakis szórakozni akarnak, elfelejten, a gépzúgást, a napi robotot. Nyilas Márta, a könyvtár vezetője, rendkívül ügyesen irányítja a fiatal leányokat, Dickenst ajánl nekik, az „könnyű“, vagy Gár-

donyit. „abban van szerelem is“, vagy Gorkij „Gyermekeveim“-et, az „megható“. Így aztán lassan, észrevétlenül vezeti őket a jó irodalom szeretetére.

— A fiúk sokkal érdeklődőbbek, az ízlésük is biztosabb, mint a leányoké — mondja Nyilas Mária. — Azok, akik szemináriumot végeztek, vagy a dolgozók iskolájába járnak, céltudatosan, mondhatnám előre megfontolt szándékkal választják ki könyveiket. A „Kommunista kiáltvány“ állandóan kézben van, továbbá Dawis: „Moszkvai jelentés“-e és a „Tokiói jelentés“. Rendkívül sok orosz fegy: Tolsztoj, Gorkij, Solohov. Állandó olvasmányuk Steinbeck, Detektívregény helyett útleírásokat olvasnak, Traven-könyveket és sok Jack Londont. Herczeg Ferencet már nem keresik. Viszont József Attiláért lelkesednek. Tulajdonképpen József Attila az egyetlen költő, akit olvasnak, más költőt nem is kérnek.

Egy Beszkárt-kalauz felesége Stefan Zweiget kér, vagy Thomas Mann. Kérdem tőle: Úgy látszik, szereti a németeket?

— Istenments! — tiltakozik ijedten —, a németeket? Hogy tetszik ilyet közölni!

Megmagyarázom neki, hogy ezek az írók: németek.

— Az egészen más — mondja ő. — A németeket nem szeretem. Csak a jó írókat.

Kőbányán, a Szőrény uceai polgári iskolával szemben van a Fővárosi Könyvtár 3. számú fiókkönyvtára.

Az iskolából egyenesen idetódulnak a gyermekek

Ugy jönnek, mintha hazajönnének. Letelepednek a fűtött olvasóteremben, melynek falán gyermekujságok, képeskönyvek újságtartóban lógnak s ez módfelel tetszik nekik. A gyermek maga válogatja ki az olvasnivalóit s a könyvtár vezetője, Zsák Wilfrid, aki már 21 éve vezeti a könyvtárt, úgy ad tanácsot, hogy azt rakja ki a polera eléjük, amit el akar olvastatni velük. De nagyon sok gyermek tanácsot kér tőle.

— Mit olvassak, Vili bácsi? — De Vili bácsizzák őt nemcsak a gyermekek, de a tisztviselők, tanítók is így szólítják, ő pedig tegezi őket, hisz elemistakoruk óta ide járnak s hatéves korukban az első könyvet ő adta a kezükbe. A keze alatt nőttek fel.

— Ezekből lettek a legjobb olvasók s a legderekkabb emberek — mondja Zsák Wilfrid —, akiknek vérükké vált a könyvolvasás. S hogy az olvasmányaiknak hatásuk volt rájuk, azt számos esetben volt alkalmam megfigyelni. Ide járt például egy asztalosnak a fia, meg egy javadalmi öröknek a fia, akik olvasmányaik hatása alatt elhatározták, hogy tanítók lesznek s ugyanabba az iskolába akarnak kerülni tanítónak, ahonnan elindultak. Ma mindketten a barakiskolában tanítanak.

Nyárra kerti olvasót

rendeznek be, hogy a gyermekek valóban otthonosan érezzék magukat s bokoralján, fűbehesalva tudjanak olvasni. Havonta egyszer-kétszer mesedélután tartanak s megbeszélnek olvasmányaikat. A gyermekek különben éppúgy lelkesednek May Károlyért és Vernéért, mint azelőtt, sőt, vannak, akik lépést fizetnek May Károlyért.

Ahogy forgatom az ifjúsági könyveket, látom, hogy az utolsó oldalon

szabályos levelezés fejlődik ki. Egyik kislány azt írta: „Sírtam ennél a könyvnel, Marika“. A másik kislány válaszol rá: „En is sírtam“. Gál Mózes: „Legkisebbik lány“ című könyvébe ez van beírva: „En is a legkisebbik lány vagyok s ugyanazt éreztem én is“. Egy másik könyvben ez áll: „Igaza van az írónak, mi is szükséglakásban lakunk s ezen változtatni kell“.

Ez a könyvtár Szabó Ervin alapítása. 1914 májusában létesült s az ő szellemében vezették mindmáig. Olvasói munkásgyermekek az Augusztá-telepről, baraklakásokból tódulnak ide, cuppogó sárban, latyakban, hogy megkapják minden napi szellemi vitaminyukat, melyre ugyanúgy szükségük van, mint a meleg levesre. Ezek a gyermekek politikailag tájékozott, erős gerincű felnöttekké válnak, akiket nem lehet megszedíteni hazug jelszavakkal, mert Andersen meséiben bolyonganak s nem a leventeszellem vadonjában. Ezeket a gyermekeket a demokráciának kell az igazság napsütötte tájaira vezetni s akkor soha többé nem ismétlődhetik meg az, ami a múltban... És még kérdés sem lesz többé, hogy mit olvas a munkás?

Palotai Boris

— „Lábfájdalmak, lúdtalp, bokasüllyedés megelőzése és gyógyítása“. Engländer dr fontos művének új kiadása megjelent! Mindenütt kapható. Ára 8.— forint. (X)

Biosthatás!
BIOLAX
HASHAJTÓ